

Kató Emöke, Pethö Anikó (pe care aş fi dorit-o totuşi ceva mai fermă în conturarea lui Solveig), Kali Andrea, Galló Ernő, Albert Csilla, Vindis Andrea, Skovrán Tünde, Györgyjakab Enikő, Molnár Levente, Bodolai Balázs, Szücs Ervin, Salat Lehel, Orbán Attila, Laczkó Vass Róbert, Salat Hanna (cu toţii deţinători ai mai multor roluri), a coregrafiei imaginate de Jakab Melinda şi a muzicii de scenă compusă de Lászlóffy Zsolt, vagabondajul lui Peer e generos ilustrat, fără a se depăşi însă în totalitate riscul ca pe alocuri spectacolul să devină un fel de revistă de etnografie şi folclor, în detrimentul adâncirilor psihologice aşteptate. De aici, cred, sentimentul de insatisfacţie lăsat de montare. Adică absenţa din formula de spectacol propusă de David Zinder a ceea ce Camil Petrescu numea undeva „răscolirea problematică”, o răscolire cu atât mai necesară cu atât mai mult cu cât mitul lui Peer întreţine clare legături cu cel faustian. Regizorul e conştient de aceasta dar din nou rezolvă problema doar la nivel epidermic-vizual, cerându-le actorilor Biró József, respectiv Dimény Áron (interpreţi ai personajului numit Topitorul de nasturi) să vegheze şi să immortalizeze fiecare mişcare a lui Peer, să devină un fel de personaje demonice care îl somează pe protagonist că se află la capătul voiajului său prin lume şi că se apropie vremea scadenţei. Or, din nefericire, David Zinder, acelaşi David Zinder căruia câteva paragrafe mai sus, îi reproşam excesul de vizual, devine brusc inconsecvent şi ratează exact ceea ce nu era nicidecum îngăduit să fie ratat – decontul final. Confirmând astfel că marele minus al montării e reprezentat de apropierea cu adevărat fierbinte de text. Or, o atare absenţă pune sub un justificat semn de întrebare existenţa laturii meditativ-înfiorate a reprezentaţiei fără de care orice spectacol cu celebra piesă ibseniană e greu, e imposibil să fie calificat drept unul cu adevărat reuşit.

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj – Peer Gynt de Henrik Ibsen. Traducerea în limba maghiară: Áprily Lajos. Adaptarea şi regia artistică: David Zinder. Dramaturgia: Visky András; Decorul: Miriam Guretzky. Costumele: Carmencita Brojboiu. Light design: Yaron Abulafia. Muzica originală: Lászlóffy Zsolt. Coregrafia: Jakab Melinda. Cu: Bogdán Zsolt, Sinkó Ferenc, Biró József, Dimény Áron, Kató Emöke, Pethö Anikó, Kali Andrea, Galló Ernő, Albert Csilla, Vindis Andrea, Skovrán Tünde, Györgyjakab Enikő, Molnár Levente, Bodolai Balázs, Szücs Ervin, Salat Lehel, Orbán Attila, Laczkó Vass Róbert, Salat Hanna. Data premierei: 21 martie 2008.

Elisabeta POP

Împreună lui BOGDÁN ZSOLT

E foarte dificil să „prinzi” esenţialul dintr-un chip atât de aparte, deşi pare comun la un moment dat, ca acela al eminentului actor care este Bogdan Zsolt. Este cu atât mai greu să găseşti cuvintele potrivite pentru a descrie cât mai aproape de adevăr – nici nu spun cât mai frumos, vedeţi? – un artist complex, dar îndeajuns de ascuns şi de greu de convins să-ţi arate toate feţele, ca el...

Îl urmăresc cu interes crescând de la o stagiune la alta, de la un rol la altul, de câţiva ani... L-am declarat unul dintre actorii mei preferaţi, aşa că mi se va ierta subiectivismul în tot ce voi scrie de aici înainte despre el. Asta e...

N-am de gând să trec în revistă toate rolurile pe care le-a jucat şi în care l-am văzut, fiindcă, da, cu părere de rău recunosc că nu l-am văzut chiar în toate şi asta din vina mea – dar nu pot să nu-mi amintesc, fie şi în fuga condeiului (mai binezis

În Peer Gynt.

Foto: Biró István

a mausului), de unele dintre ele... hai să zic doar patru: Faust tânăr, în tulburătorul spectacol al lui Mihai Măniuțiu, un Faust chinuit ce ducea parcă pe umeri destinul întregii lumi... Două îmbrățișări, cea cu... mefistofelica FEMEIE și cea cu Faust bătrân mi-au rămas întipărite în minte, fiindcă chipul lui era o dată transfigurat de iubire și de adâncă mirare, iar a doua oară crispat și înduișător de dezamăgit... Iar zvârcolirea lui devenea de nesuportat, încât te întrebai, pe bună dreptate, dacă se va mai ridica vreodată de jos...

Ca Rege, în *Hamlet*-ul lui Vlad Mugur arăta un chip viclean, dar auster, fals tandru, gata să te păcălească și pe tine, spectator...

În *Woyzeck* (din nou sub bagheta lui Măniuțiu) era copleșitor, avea o sută de fețe, una exprimând iubirea tâmpă, alta tandrețea dulce, alta gelozia feroce, alta nebunia fără scăpare, era puternic și slab, era sincer și prefăcut, Doamne, era perfect: nu cred să fi reușit niciun alt actor atât de bine ca el, să nască acest personaj ciudat.

Cât despre doctorul Astrov (în minunata întâlnire cu Andrei Șerban), îndrăznesc să cred că a făcut din el cel mai important personaj al comediei cehoviene. Îmi imaginez ce ochi mari ar face Anton Pavlovici însuși de l-ar vedea escaladând, beat, înălțimile amețitoare, scările de la podul scenei sau muchiile înguste ale balcoanelor, sau scena beției în care se înnămoleşte împreună cu Vanea, la propriu și la figurat, sau scena în care, mergând printre spectatori, ține un speech atât de violent și de actual, de crezi c-a fost scris în anul de grație 2008. Da, cred că i-ar plăcea și lui ce vede, fiindcă era nu doar un mare scriitor, ci și soț al unei actrițe, căreia îi amintea uneori că un regizor autentic „smulge” de la actori interpretări la care ei înșiși nu visau...

In Woyzeck.

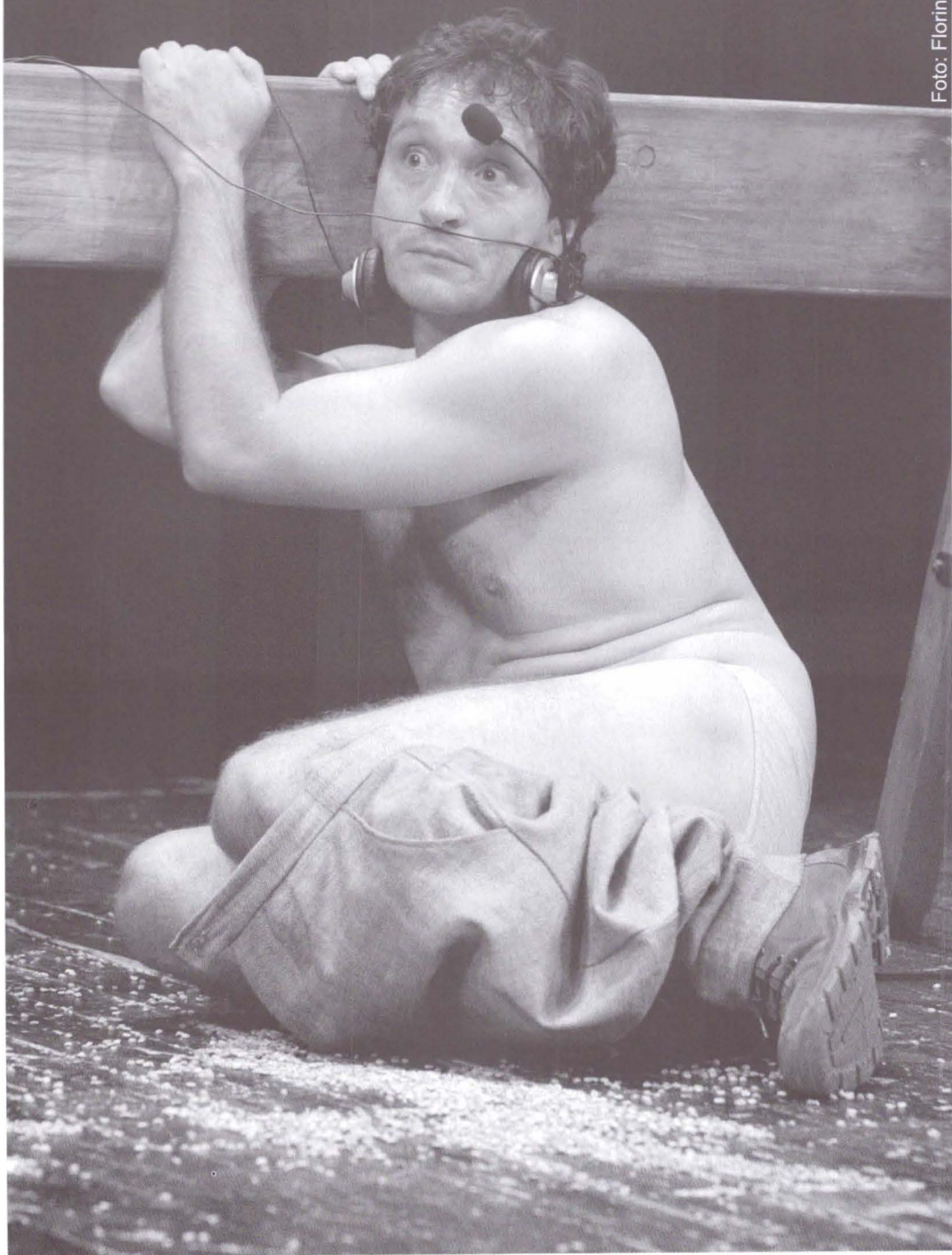

Foto: Florin BIOLAN

În *Unchiul Vanea* cu HATHÁZI András

Foto: Bíró István

du-te în
pădure și
zboară-ți

I-am urmărit atent chipul și am văzut: un ușor tremur al mușchilor feței, ochii negri ce priveau fix, când la noi, când la Vanea, exprimând neforțat, ci firesc, o deznădejde fără leac, și cea disperare tipic rusească, al cărei leac nu se poate tămădui în viața pământească.

Și acum, iată-l în alt rol dificil, cât încap: Peer Gynt matur (în regia lui David Zinder). Semănând puțin cu interpretul personajului adolescent, Zsolt intră în scenă fără urmă de obsesie a nevoii continuității, cel puțin fizice: el știe, citești asta pe chipul lui, că tocmai Neasemănarea cu copilul mincinos va fi *clou*-ul său. Un alt individ s-a născut, prin plecarea, prin fuga de-acasă: unul care a pierdut tot, mai puțin candoarea și inocența care-i și cuceresc pe toți, făcându-l credibil și demn de urmat... Ciudat, actorul nu pare a mima această fermă credință că nu minte, că el chiar crede în fantezmele lui... Un zâmbet copilăresc și o mirare se întind din când în când pe fața lui, ochii mijii lasă să se vadă că își privește interlocutorii cu ferma credință că nici ei nu se îndoiesc vreo clipă de cele spuse...

E atât de captivat el însuși de poveștile lui fermecătoare, încât te aștepti să se și înfăptuiască îndată. Bogdán Zsolt se joacă cu cei care au timp să-l asculte, ca pisica cu șoarecele: le întinde capcanele unor vise și fantezme irezistibile și ei, toți, cad în capcana lui.

Cum face asta? Simplu: fiind, nu mimând sinceritatea desăvârșită. El e convins că, forțând imposibilul, a reușit să vândă „idoli în China și negri-n Carolina”, chiar dacă nu are prea multă școală („am mai citit așa, un pic, câte ceva și mai nimic”).

În fond, aidoma lui Don Quijote, el vinde vise cui e dispus să cumpere... Înainte de a-și convinge interlocutorii, privindu-i galeș, te cucerește pe tine, spectatorul, gata să accepți să-l urmezi..

Ce citești pe chipul actorului? Pe rând, mirare, surpriză, bucurie, melancolie... Din când în când, o undă de tristețe i se poate citi pe față, tu crezi că e nesimțire curată ca un adult să-și uite mama, dar îl ierți în următoarea clipă, fiindcă realizezi că el a ales acest drum de la care nu se mai poate abate, indiferent pe cine și cât supără...E drumul lui, e destinul lui și actorul pare că a înțeles perfect cum s-a împăcat Peer cu soarta lui. Cineva spunea că Peer e ca o frunză-n vânt, dar eu cred că nici pe departe nu e așa: el își urmează chemarea cu o siguranță de sine care îl face puternic, șarmant, un erou...

Iată-l pe Zsolt–Peer Gynt în clipa când vorbește despre putere („puterea este ținta mea”): ochii lui negri se fac mici, un tremur al glasului exprimă nervozitate, grabă de a atinge acest țel, căruia e gata să-i jertfească un bun de mare preț: liniștea sa.

Înțelegând periplul personajului său ca un drum inițiativ prin viața însăși, actorul arată apoi un chip blând, sfios și plin de înțelegere, când se află din nou în brațele lui Aase, mama lui care-l primește iubitoare și resemnată. Nu, nu e nimic de făcut cu acest copil mare, CĂLĂTORIA lui prin toate cotloanele lumii e un rău necesar. Lipindu-și capul de pieptul mamei, actorul comunică o enormă emoție, pentru ca peste câteva scene să rădă în hohote înconjurat de farmecele femeilor. O energie extraordinară degajă minut de minut acest actor unic în felul său, vibrând ca o coardă de vioară, gata să plesnească.

Mă întreb mereu care sunt costurile pe care le plătește el, cu sănătatea și cu privațiunile de tot felul, despre care, cu o modestie specifică artiștilor adevărați, le ascunde... El ne arată un chip de om normal, cu îndoieli și mirări, fiindcă are, sigur, o inteligență suplă, o disciplină teribilă, o putere de concentrare remarcabilă și nu se lasă îmbătat de succese, fiindcă știe că ele sunt mai efemere chiar decât visele lui Peer Gynt. Munca și iar munca, studiul permanent, lecturile, meditațiile îndelungi, disciplina,

menținerea într-o formă fizică perfectă, respectul permanent pentru cei cu care lucrează – toate acestea fac din el actorul fără cusur aproape, așa cum îl văd eu.

Și cum să nu-ți trezească o adâncă, o și mai adâncă simpatie, când îl auzi spunând, modest ca un sihastru, în colțul cabinei, că tot ce face uneori frizează nebunia, dar el continuă să creadă că în cele mai dificile situații, în cele mai imposibile, singur Dumnezeu îl mai poate ajuta.

Eu una îi doresc să-l ajute mereu, fiindcă, așa spune și Biblia: „ce-i frumos și lui Dumnezeu îi place”.

Hohotind de răs cu mortul în casă...

Cândva, prin toamna anului trecut, aflându-ne în Cluj, câțiva prieteni – toți din breaslă, cum ar veni – am cerut îngăduința regizorului Silviu Purcărete să ne permită să asistăm la o repetiție la **Gianni Schicchi** la Teatrul Maghiar. Ne-a fost intermediar de mare folos gentila scenografă Carmencitta Brojboiu; Silviu ne-a acceptat, așa că am stat atenți și cuminiți, vreo două trei ore în sală și am urmărit repetiția. I-a “întors”, cum se spune, de zeci de ori, cizelând atent fiecare scenuță, fiecare cuvânt, fiecare imagine. Pasionant pentru privitori, obositor și agasant, gândeam noi, pentru actori. Dar nu, ei nu arătau cătuși de puțin că ar fi nici obosiți, nici tracasăți. Oare câte teatre au norocul să aibă în schemă actori ca aceștia? - m-am întreat: serioși, disciplinați, responsabili și, ei bine, talentați, talentați, talentați... Cum, peste puțină vreme, am plecat din țară și am lipsit două luni, n-am văzut premiera, dar m-am dus acum, la sfârșit de martie, special să văd opera cântată de actori de proză... Ce-am văzut? Ei bine, am văzut un spectacol încântător, fermecător, perfect din toate punctele de vedere, o bijuterie artistică (care, aud, nici măcar nu a fost văzut de juriul UNITER! Oare cum e posibil? Fie și numai din curiozitate, când pe afișul spectacolului, ai, pe lângă trupa faimoasă, trei nume mari: Silviu Purcărete, Helmut Stürmer și Lia Manțoc).

Ideea lui Silviu Purcărete mi s-a părut nu numai originală, dar și de un curaj nebun: cu doi soliști de la Operă, un tenor și o soprană, am înțeles, în cele două roluri principale – cei doi tineri îndrăgostiți – el s-a încumetat să monteze o operă... În care și actorii cântă, atât cât trebuie și cântă bine... Ca să nu spun și că joacă fără urmă de infatuare capricioasă, întâlnită uneori la vedetele de la operă... Cu inteligență, cu o bucurie extraordinară, cu un simț ludic remarcabil, și, mai ales cu umor...

Pe vremea când în România tocmai se împlinea Unirea cea Mare, în decembrie 1918, la Metropolitan Opera din New York avea loc premiera absolută a operei lui Puccini: *Gianni Schicchi*. Un libretist pe numele său Forzano a scris pentru operă o poveste și hazlie, dar și melancolică, și nu în ultimul rând satirică, semănând întrucâtva cu farsa magistrului Pathelin, de data aceasta a păcălitorilor... păcăliți. El a preluat povestea din Divina Comedie, făcând din ea un pretext bun pentru o operă comică.

Silviu Purcărete i-a adăugat sare și piper exact cât trebuie, ca să rezulte un spectacol, cum spuneam, fermecător.

Ca să înțelegeți cât de cât cum se poate să râzi, ca spectator, când la ridicarea cortinei vezi mortul întins pe catafalc, trebuie să vă amintesc pe scurt (opera nefiind atât de celebră) subiectul: Buoso Donati, unchiul bogat și-a dat duhul și în frumoasa lui casă vin, pe rând, numeroasele neamuri, nu atât din dragoste și milă,